

Tillæg til Vore Kirkegårde bind 18 nr. 9

Foreningen for kirkegårdskultur

Generalforsamling.

Foreningen for Kirkegårdskultur afholder dette års generalforsamling på hotel Gl. Skivehus i Skive onsdag den 8. juni kl. 13,30.

Dagsordenen er følgende:

1. Valg af dirigent.
2. Beretning 1954/55.
3. Det reviderede regnskab 1954/55.
4. Virksomhedsplan 1955/56.
5. Budget 1955/56.
6. Medlemsbladet.
7. Valg til redaktionsudvalget. På valg er havearkitekt *Johannes Tholle*.
8. Forslag fra landsretssagfører H. F. Jensen: Hvad vil foreningen foretage sig med hensyn til spørgsmålet om lovmæssig forvaltning af kapitaler, der er indbetalt til vedligeholdelse af gravsteder.
9. Valg af 5 bestyrelsesmedlemmer. På valg er menighedsrådsformand, overlærer *Steen Steensen Blicher*, stenhuggermester *Karl Hansen Glem*, kirkegårdsinspektør *Jens Gravesen*, arkitekt *Marius Pedersen*, kirkegårdsinspektør *Volmer Rud Nielsen*.
10. Valg af revisorer.
11. Fastsættelse af næste års generalforsamling.
12. Eventuelt.

For generalforsamlingen arrangeres der en frokost for foreningens medlemmer på hotellet kl. 12. Tilmeldelse bedes sendt til hotellet senest to dage før mødet.

Efter generalforsamlingen forevises fra kydig side den nye kirkegård i Skive, hvorefter der køres over de store, fredede hedearealer til Flyndersø, til frilandsmuseet og dets gamle kirke på Hjerl hede, til Sahl kirke med det gyldne alter, og til Sevel kirke, hvor et dejligt klokkespil er ophængt.

CARL BAY
formand.

| Volmer Rud Nielsen,
sekretær.

Fra danske dagblade

²/₁₂ (Vendsyssels Tid.): Projektet om ny kgd. syd for Bangsbostrand opgives p. gr. af nærliggende drikkevandsforsyning.

²⁸/₁₂ (Jydske Tid.): Ministeriet har givet tilladelse til at flytte diget i Øster Lindet. Arbejdet udføres af *Morten Døssing*.

³⁰/₁₂ (Helsingør Soc.-Dem.): Kgd.s-sagen i Hillerød går nu til kirkeministeriet.

³¹/₁₂ (Ålborg Amtstid.): Kgd. i Vodskov skal udvides i flere tempi (havearkitekt *Johannes Tholle*).

⁵/₁ 1955 (Helsingør Soc.-Dem.): Det er overdraget insp. *S. Hansen* at projektere den ny kgd. i Hillerød.

⁵/₁ (Jydske Tidende): Der reserveres areal til endnu en kirkegård i Sønderborg.

⁸/₁ (Jydske Tidende): Kværs kgd. er reguleret efter planen af insp. *R. Th. Christensen*.

¹¹/₁ (Silkeborg Avis): Der flyttes antagelig 250 tyske grave fra Silkeborg.

¹¹/₁ (Loll.-Falst. Stiltid.): Plan om at flytte 96 grave fra Nordre kgd. i Nykøbing.

¹¹/₁ (Middelfart Venstrebl.): Forbliver de tyske grave på Middelfart kgd.?

¹²/₁ (Jydske Tid.): Flere tyske grave i Fredericia?

¹³/₁ (Ålborg Stiftstid.): Skal Ålborgs kgd. have nye navne?

¹⁷/₁ (Århus Stiftstid.): Der findes knapt 1000 tyske grave i Århus.

¹⁸/₁ (Sydsjæll. Venstrebl.): Flytning af de tyske grave fra Vordingborg.

¹⁹/₁ (Vendsyssels Tid.): Kgd. i Jerslev udvides med ca. 3200 m² gartnerjord.

²²/₁ (Nordsjæll. Soc.-Dem.): Geoteknikerne arbejder på arealet for Hillerød ny kgd.

²²/₁ (Kolding Folkebl.): Der ligger ca. 180 tyskere i Kolding.

²⁴/₁ (Sorø Amtstid.): Fyrendal kgd. reguleres af konsulent *Kristensen*.

²⁷/₁ (Politiken): „Mange kirkegårde ligner lysthaver“.

²⁷/₁ (Ekstrabladet): Vore kirkegårde skal ryddes for pragtmausolæer.

²⁷/₁ (Fåborg Avis): Mulighed for krematorium og urnelund ved kirken.

²⁸/₁ (Berl. Aften): Kirkegården.

²⁸/₁ (Fr.borg Amts Avis): Mere „Fællesskab“ på kgd.

²⁹/₁ (Vejle Amts Folkebl.): Forhandlinger om den tredje kgd. i Brande.

³/₂ (Bornholms Tid.): Gennemgribende reformer for vore kgd. (interview med havearkitekt *Johannes Tholle*).

⁴/₂ (Fr.borg Amts Avis): Skal vore kgd. demokratiseres? Interview.

½ (Fr.borg Amts Avis): Blomstertyverier på Hillerød kgd.
 ½ (Vestkysten): Ingen monumentrædsler på Esbjerg kgd.
 1½ (Aftenbladet): Strid om Vor Frelzers kgd. i København.
 1½ (Berl. Tid): Inden Assistenskgd. nedlægges.
 1½ (Ålborg Amtstid.): Indeklemte kgd.
 1½ (Fr.borg Amts Avis): Ny administrationsbygning til ca. 100.000 kr. for Helsingør kgd. (arkitekt *Drosted*).
 1½ (Kolding Folkebl.): Arbejdet med den ny kgd. i Kolding sat i gang (insp. *Sv. Hansen*).
 1½ (Demokraten): Åbent brev til menighedsrådet i Hadsten om besættelse af graverstillingen.
 1½ (Loll.-Falst. Tid.): Når sneen er væk, begynder arbejdet med anlæg af annexkgd. i Nakskov (havearkitekt *Johannes Tholle*).
 2½ (Demokraten): Viby sogneråd køber ca. 5000 m² for kr. 27.000 til udv. af kgd.
 2½ (Fr.borg Amts Avis): Slangstrup kgd.s udvidelse er aktuel og kræver nedrivning af ejendomme.
 2½ (Kalundborg Folkeblad): Ubby kgd.s udvidelse af fhv. graver *Henry Jensen*.
 ½ (Politiken): Da dansen gik på Assistens kgd. (for ca. 150 år siden).
 ½ (Berl. Tid): Gravskænderi på Lerbjerg kgd.
 ¾ (Fyns Tid.): Nu kommer den ny urnehave i Odense.
 ¾ (Kalundborg Folkebl.): Udvidelse af Ubby kgd. (*N. Frederiksen*).
 ¾ (Randers Dagbl.): Hornslet kgd. udvides af landinspektør *Krintel*.
 ¾ (Silkeborg Soc.-Dem.): Udvidelse af Alderslyst kgd. foran sin vedtagelse (havearkitekt *Johannes Tholle* (jvnf. hovednr. side 71)).
 ¾ (Berl. Aften): Gravsted og gravret (LRS. *K. Gormsen*).
 ¾ (Kalundborg Folkebl.): Udvidelse af Ubby kgd. (*Henry Jensen*).
 1¾ (Frederiksborg Amts Avis): Der skal bygges kk. og anlægges kgd. i Skovlunde.
 1¾ (Ålborg Stiftstid.): Forslag om urnehaver uden for kgd. i naturskønne egne.
 1¾ (Holstebro Dagbl.): Det kirkelige præg må bevares på kgd. (udtalelser af provst *Exner*).
 2¾ (Århus Stiftstid.): Viby gl. stadion bliver Kgd.

Fra svenske dagblade

2¼ (Sydsvenska Dagbl.): Gladsax kgd. skal ha økonomibyggnad, men får ej den utsete byggn.
 ½ (Sydsvenska Dagbl.): Økonomibyggnad på Eslövs kgd.

1¾ (Sydsvenska Dagbl.): Fosie kgd. skall utvidgas.

Fra tidsskrifterne

Der Naturstein nr. 1: Grabmal Dziadek von *Artur Sansoni*. — Nr. 2: Neue Grabsteine aus der Eifel (*Erich Moog*). — Nr. 3: Umfallen eines Grabsteines.

Garten und Landschaft nr. 2: „Information für Denkmalgestaltung“.

Ignis nr. 1: Provsten *Hillerströms* tal efter invigningen af Mora krematorium. Invigningen av krematoriet i Mora. Korsmosaik i Mora. Träskulpturerna i Mora krematorium (*Hans Faumüller*). Lilla kapellet i Mora krematorium konstnärliga utsmyckning (*Fritz Sjöström*). Pressen om Mora kapellkrematorium och kyrkogård m.m. — Nr. 2: Hur ett krematorium kommer till (*Victor E. Falk*). Förra årets händelser. Urnlundar i Karlskoga (stadstrgsm. *Carl Fredby*). SKF-kongress 1954. Varför människorsläktet återvänder till eldbeg. — Nr. 3: Krematoriet i Karlshamn har återinvigts (*Herald Malm*). Högtidlighet vid Trollhättans krematoriebyggnad.

Kriegsgräberfürsorge nr. 1: Mit Zuversicht ins Jahr 1955. Selbst in Australien und Nordafrika ... Die Gräberkreuz-Frage. Die Anhöve der begrabenen Hoffnung. — Nr. 2: Kriegsgräberfürsorge in Unterricht und Erziehung. Der Ehrenfriedhof in Würzburg. Wird mein Sohn auch umgebettet? Ich besuchte die Baustelle in Tobruk! (*Herwig Weber*). Auf meines Vaters Grab (*Hildegard Hofinger*). — Nr. 3: Vom Narvik bis Tobruk. Cassino Heute.

Landsbygraveren nr. 1: Tanker ved kirkekloken (*Charles Mikkelsen*). Der skal kræfter til at spille klokkespil (*Er-L*). — Nr. 2: Mens vinteren er over os (*Ingv. Nolyk*). Små tips fra den gamle kollega til den ny. Vejledning til aflønning af landsbygravere. — Nr. 3: Nye taxter for renholdelse og grandækning af gravsteder. En jordefærd i Højer (*Chr. Christiansen*).

Meighedsrådenes blad nr. 1: Kirkegårdsprotokoller og kirkegårdskort (havearkitekt *Johannes Tholle*). — Nr. 2: Kirkegårdenes gamle sten-diger (havearkitekt *Emil Böttiger*).

Pharos febr.: The 74th. crematorium. The Attitude of the Protestant. Church towards Cremation (*Boman*).

Præsteforeningens blad nr. 1: Bøn for de døde ved den offentlige gudstjeneste (en opfordring til præsterne *Riisager* og *Borchsenius* om en redegørelse). — Nr. 2: Angående „Ved P.P.s bisættelse“ (*N. E. Jensen*). Bisættelsestalen (*Kr. Andersen*). Begravelsestaler (*M. Kragh-Müller*).

— Nr. 3: Bøn for de døde ved den offentlige gudstjeneste. En redegørelse (*Paul Borchsenius, Vagn Riisager*). — Nr. 5: Bøn for de døde? (*Eivind Berggrav*). — Nr. 8: Bøn for de døde (*Johs. Horstmann*).

Steinmetz und Bildhauer nr. 2: Gestaltung oder Verordnung. Betrachtungen zu neuen Grabsteinen (*Wolfgang Christlieb*). — Nr. 3: Alte und neue Male aus Granit.

Stenhuggeren nr. 3: De gamle gravsten. Fredsduen. Kirkegården.

Fra det faglige bogmarked

Their Name Liveth. Some pictures of Commonwealth war cemeteries 1914—1918. 1939—1945. Volume I. 4°, 26+9+64+32 s. Methuen & Co. Ltd., London, 1954. 15 s. netto.

Det är en ståtlig volym *The Imperial War Graves Commissions* utgivet under det gångna året. Densamma giver också ett påtagligt bevis för det stora intresse det brittiska samväldet ådagalägger då det gäller vården av sina stupade söners och döttrars gravar från de båda världskrigen.

Volymen innehåller inte mindre än 64 helsidesbilder i djuptryck samt 1 bild i färg över brittiska krigskyrkogårdar och krigsmonument. Desamma återfinnas i stort format och volymen är gunden i ett vackert och tiltalande rött band med krigsgravskommissionens sigill i guld.

På försättsbladet återfinnes en kopia av H. M. Drottning *Elisabeths* rekommendation av boken. Förordet är skrivet af krigsgravkommissionens president, hertigen av Clouchester och dessutom förekommer en artikel om „Krigsgravar i Italien“ av *Edmund Blunden*.

De 64 bilderna vartill hör beskrivningar representera brittiska krigskyrkogårdar och monument i följande länder: Italien 15, Frankrike 17, England och Skottland 7, Norge 2 (där ibland den nordligast belägna kyrkogården under kommissionens vård, Tromsø), Holland 5 samt Belgien 18.

Bland de många bilderna är det törhända en som allra mest påminner om det sista världskrigets fasor och det är den klosterliknande bygnaden på Runnymedes äldgamla höjd utanför Windsor — den plats där *Johan utan land* den 15 juni 1215 stadfäste Englands „Magna charta“ — vari återfinnes namnen på de 20 446 brittiska flygare, vars stoft aldrig har återfunnits. Det var dessa flygare som deltog i slaget om England och i nedkämpandet av det tyska flygvapnet. Det är det som utan tvekan

talas mest om brittisk anda är glasfönstret med den text, som säger så offantligt mycket i detta sammanhäng, nämligen verserna 8—10 i Psaltarens 39 kap.

„If I climb up into Heaven, Thou art there:
If I go down to Hell, Thou art there also.
If I take the wings of the morning: and
remain in the uttermost parts of the sea;
Even there also shall Thy hand lead me:
And Thy right hand shall hold me.“

Hilding Claesson.

Sampson Clay: The present-day Rock Garden. 8°, 680 s., Thomas Nelson and Sons Ltd., Edinburgh 1954. 45 sh. netto.

Dette store værk er et supplementsbind til *Reginal Farrers* „The English Rock-Garden“, 1. udgave 1919, sidste oplag 1948. „The Present-Day Rock Garden“ er (som hovedværket) ordnet alfabetisk; man finder således hurtigt frem til den slægt, man søger. Der beskrives et overordentligt stort antal arter, varieteter og sorter, der er helt nye og således endnu ikke kan fås i danske planteskoler. Dyrkningsanvisning finder man under de enkelte slægter i hovedværket.

Bogen er trykt på svært papir med let læselige typer, og der er god oversigt. Desuden har den 56 fotos i sorthvidt, der smukt gengiver planterne i deres naturlige omgivelser.

Det er sammen med hovedværket en værdifuld idébog til fornyelse af vort stenplante-materiale på kirkegårdene.

Arne Falmer-Nielsen.

Imperial War Graves Commission. 35. rapport. 8°, 52 s., Her Majesty's stationary Office, London 1955. 2 s. 6 d. netto.

Denne rapport fra 1. april 1953 til 31. marts 1954 omtaler, at gravene i Danmark blev færdige i 1953, og at der i februar 1954 blev afsluttet et Agreement mellem Danmark og ledelsen af Commonwealth om den fortsatte fredning og pleje af dem. Teksten støttes af 12 sider illustrationer på krideret papir, hvor bl. a. er afbildet soldatergraven i Helsingborg.

Foreningen af kirkegårdsinspektører m. fl. Referat af generalforsamling 1954. Fol., 9 s.

Af referatet, der fremtræder i pænt udstyr, bemærkes dannelsen af foreningen af kirkeligt ansatte kirkegårdsfunktionærer, som har været nødvendig af hensyn til lønforhandlinger med kirkeministeriet. Formanden genvalgtes, og der berettes om studierejserne til kirkegårde på begge sider af Øresund. Generalforsamling 1955 foregår på Hindsgavl 18.—21. september.

Dansk Ligbrændingsforening Svendborg amts afdeling. 1930—1955. 8°, 24 s.

Om udviklingen i Svendborg amts ligbrændingsbevægelse fortæller sagens *primus motor*, skolebestyrer *Magnus Lund*, i anledning af jubilæet d. 11. februar med indgående kendskab og medleven. Man må erkende denne afdelings særlige ydelser i den forløbne tid, såsom urnegården, den tilsluttede urnelund med sine med kirkeattributter forsynede lave murværker samt mindemurene for dem, der hviler i fællesgraven, — hvilket giver et særpræg og er noget, som ikke findes andre steder i landet. Og at det påskønnes af brugerne viser dels den høje kremationprocent (26,9), dels benyttelsesmådernes udmøntelse. Vi ønsker til lykke.

Prof., dr. Bachof: Die Verwendung des hochglanzpolierten schwedischen schwarzen Granitsteins auf den Friedhöfen. Arbeitsgemeinschaft Friedhof und Denkmal. 8°, 24 s., Hermannsburg, 1955. 50 pf.

Denne piece beskæftiger sig ikke blot med det ovennævnte emne, men også i mere almindelighed med det ønskelige eller ikke i, at der i kirkegårdsvedtægterne er bestemmelser om gravmælernes form, materiale, udstyr m. m.

J. E. Ohlsens enke. Nyhedskatalog for 1955.

Et nydeligt katalog på ikke mindre end 56 sider med adskillige gode illustrationer. Foruden frø omtales bl. a. også bekæmpelsesmidler, godt værktøj m. m.

Håndbog for Bygningsindustrien. 15. 4°, 972 s., Kbh. 1955.

Med et forord af arkitekternes formand, *Flemming Grul*, foreligger her „den grønne bog“ med sine mange sider, hvorpå der ifølge bogens motto findes de rette råd til rette tid og på rette sted. Og heri findes da både det nye, der kom, og det gamle, der bestod prøverne i praksis. Et særligt afsnit behandler det højaktuelle: det utraditionelle byggeri. Af bogens 6 afdelinger vil de fleste brugere finde noget af værdi i hver.

Resolutioner m. m.

(fortsat fra pag. 52)

§ 26. 1) Gitterværk om Gravsteder maa ikke anbringes uden Kirkegårdsbestyrelsens Samtykke, og saadan Tilladelse bør kun gives under fornøden Hensyntagen til de omliggende Gravsteder.

2) Ved Udvidelser eller Nyanlæg af Kirkegarde kan det i Vedtægten bestemmes, at Grav-

stederne kun maa hegnes med levende Hegn, ligesom Kirken i saadanne Tilfælde kan overtage saavel Plantningen af Hegnene som disses Vedligeholdelse.

3) Mindesmærker, der ved deres Størrelse eller Form vil virke skæmmende paa Kirken eller Kirkegaarden, eller hvis Indskrifter maa anses for upassende, maa ikke anbringes og kan af Synet forlanges fjernet. Synets Afgørelse herom kan dog indankes for Ministeriet.

4) Synet skal paase, at saadanne Ligstene eller Mindesmærker, som enten kan tjene til Kirkegaardens Prydelse eller til at bevare Mindet om fortjente Mænd og Kvinder, ikke fjernes fra Kirkegaarden.

§ 27. 1) Ønsker Menighedsraadet Ligkapel, Krematorium, Lighus, Redskabshus, Nødtørftshus eller anden saadan Bygning opført paa Kirkegaarden eller andetsteds paa Kirkens Grund, være sig paa Kommunalbestyrelsens eller Kirkens Bekostning eller ved Midler, tilvejebragt ad privat Vej, og en passende Plads hertil findes, kan Ministeriet meddele Tilladelse dertil, naar Andragende herom indsendes, bilagt Tegning og Beskrivelse samt et Kort eller Rids, visende Bygningens Beliggenhed i Forhold til Omgivelserne. Den fremtidige Vedligeholdelse af vedkommende Bygning paahviler da Kirken, for saa vidt Udgiften hertil ikke udredes paa anden Maade. Til Opførelse af Krematorium paa en Kirkegaard, der hører til en Kirke, der ikke er i Selveje, udkræves tillige vedkommende Kirkeejers Samtykke. Lighuset skal være af Grundmur med ildfast Tag, Sten- eller Betongulv samt saaledes indrettet, at Afskylning af Gulvet og tilstrækkelig Luftfornyelse kan finde Sted.

2) Vedligeholdelsen af Lighuse, som allerede findes paa Kirkens eller Kirkegaardens Grund, saavel som mulig Udvidelse eller Fornyelse af disse, paahviler fremtidig Kirken, medmindre det kan paavises, at Forpligtelsen paahviler andre.

3) Meddeler Ministeriet Tilladelse til Anlæg af en Hjælpekirkegaard i større Afstand fra Kirken, kan Tilladelsen betinges af, at Kirken paa samme lader opføre et Kapel med tilhørende Lighus.

4) Anskaffelsen af de fornødne Begravelsesredskaber til Brug i Kirken og paa Kirkegaarden paahviler Kirken.

(fortsættes)